

Moeten wij de Levitische feesten vieren? Een Adventistisch geluid.

Wat betekent de belangrijke plaats die de feesten en festivals van het Oude Testament innemen vandaag voor christenen? Hoe moet de Adventistische theologie, die de geldigheid van de sabbat op de zevende dag erkent, de Levitische feesten beschouwen?

Argumenten pro en contra viering van de feesten duiken de laatste tijd in kerkelijke kringen op, ook in Adventistische gemeenten. Daarom verdient dit vraagstuk onze aandacht. Dit artikel beoogt de zaak in twee delen te behandelen. Het eerste deel zal vijf argumenten behandelen die algemeen gebruikt worden met betrekking tot het vieren van de feesten: **(1)** de pedagogische waarde van de typologische uitleg van de feesten, **(2)** het nut van de nadruk op het historische verband tussen Israëls feesten en de christelijke verkondiging; **(3)** de relatie tussen de feesten en de sabbat, **(4)** de relatie tussen het feest van de Nieuwe Maan en de sabbat, en **(5)** de mogelijkheden voor betere joods-christelijke betrekkingen. Bij de behandeling van elk argument stel ik voor om de problemen te onderzoeken die voortkomen uit de christelijke viering van de feesten om vervolgens in te gaan op de negatieve argumenten tegen dergelijke praktijken. Het tweede deel van het artikel zal voorstellen doen voor "een juiste weg", verder richtlijnen, en een aantal praktische toepassingen voor het leven van de kerk.

Joodse feesten als leermiddel

De Bijbelse feesten waren onlosmakelijk verbonden met de tempeldienst. Offers waren niet louter rituelen of culturele uitingen van vroomheid; ze vormden het hart van de feesten. Het Pesach, bijvoorbeeld, ging niet alleen over het slachten en eten van een lam (**Exodus 12:3-10**), in tegendeel, het lam gaf Pascha haar fundamentele betekenis en bestaansrecht. Het Pascha werd speciaal ingesteld als een herinnering aan het offer van het lam geslacht tijdens de uittocht uit Egypte: God Die voorbijgaat aan het bloed van het geslachte dier, en daarbij verlossing verleent (**Exodus 12:13**). Deze verbinding is zo sterk dat Pesach in feite vereenzelvigd wordt met het lam. Pesach (Pascha) is het lam (**2 Kronieken 30:15**).

Exodus 12:3 Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: "Op de tiende van deze maand moet elke familie een lam of een bokje uitkiezen, elk gezin één. 4 Gezinnen die te klein zijn om een heel dier te eten, nemen er samen met hun naaste burens een, rekening houdend met het aantal personen en met wat ieder nodig heeft. 5 Het mag het jong van een schaap zijn of het jong van een geit, als het maar een mannelijk dier van één jaar oud is zonder enig gebrek. 6 Houd dat apart tot de veertiende van deze maand; die dag moet de voltallige gemeenschap van Israël de dieren in de avondschemer slachten. 7 Het bloed moeten jullie bij elk huis waarin een dier gegeten wordt, aan de beide deurposten en aan de bovendorpel strijken. 8 Rooster het vlees en eet het nog diezelfde nacht, met ongedesemd brood en bittere kruiden. 9 Het dier mag niet halfgaar of gekookt worden gegeten, maar uitsluitend geroosterd, en in zijn geheel: met kop, poten en ingewanden. 10 Zorg dat er de volgende morgen niets meer van over is. Mocht er toch iets overblijven, dan moet je dat verbranden.

Exodus 12:13 *Maar jullie zal ik voorbijgaan: aan het bloed zal ik jullie huizen herkennen, en door dat merkteken zal de dodelijke plaag waarmee ik Egypte straf, jullie niet treffen.*

2 Kronieken 30:15 *Daarna slachtten ze op de veertiende dag van de tweede maand de dieren voor het pesachoffer. Beschaamd hadden de priesters en de Levieten zich geheiligd en brandoffers gebracht in de tempel van de HEER.*

Niet alleen het Pascha, maar ook alle andere feesten hadden offers die verband hielden met verzoening centraal staan. De bijbelse teksten over de feesten omschrijven het offeren van een geit als een zondoffer voor het volk (**Numeri 28:15, 22, 30; 29:5, 11, 28**). In het Nieuwe Testament duiden de offers op de komst en de functie van Christus. Jezus wordt geïdentificeerd met het paaslam (**Johannes 1:36**; vgl. **1 Korinthiërs 5:7**), waarbij het hele systeem van offeranden wordt gezien als een voorafschaduw van al het goede dat nog komen moet (**Hebreeënen 10:1**; vgl. **Kolossenzen 2: 16-17**). De offers brengen een profetische boodschap met betrekking tot het proces van het heil: God zal afdalen en Zichzelf als een offer aanbieden om zonde te verzoenen en de mensheid te verlossen.

Numeri 28:15 *Ook moet als reinigingsoffer een bok aan de HEER worden opgedragen, naast het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende wijnoffer. 22 Ook moet u, als reinigingsoffer, een bok aanbieden, om verzoening voor uw zonden te bewerken. 30 Bied ook een bok aan, om verzoening voor u te bewerken.*

Numeri 29:5 *Bied ook een bok aan, als reinigingsoffer, om verzoening voor u te bewerken. 11 Als reinigingsoffer moet u een bok aanbieden. Deze offers komen niet in mindering op het reinigingsoffer waarmee de verzoeningsrite voltrokken wordt, en ook niet op het dagelijkse brandoffer en de daarbij horende graan- en wijnoffers. 28 Verder als reinigingsoffer een bok. Deze offers komen niet in mindering op het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende graan- en wijnoffer.*

Johannes 1:36 *Toen hij Jezus voorbij zag komen, zei hij: 'Daar is het lam van God.'*

1 Korinthiërs 5:7 *Doe de oude desem weg en wees als nieuw deeg. U bent immers als ongedesemd brood omdat ons pesachlam, Christus, is geslacht.*

Hebreeënen 10:1 *Omdat de wet slechts een voorafschaduw toont van al het goede dat nog komen moet en daarvan niet de gestalte zelf laat zien, heeft hij ook niet de kracht om degenen die jaar in jaar uit met steeds dezelfde offers aan de dienst deelnemen ooit tot volmaaktheid te brengen.*

Kolossenzen 2: 16 *Laat niemand u iets voorschrijven op het gebied van eten en drinken of het vieren van feestdagen, nieuwemaan en sabbat. 17 Dit alles is slechts een schaduw van wat komt – de werkelijkheid is Christus.*

Het effect van het offer van Christus is definitief en eeuwigdurend. In die zin moeten we Leviticus 23:14 verstaan: *“Deze bepaling blijft voor jullie voor altijd van kracht, generatie na generatie, waar je ook woont.”* De uitdrukking "voor altijd van kracht" betekent niet een eeuwigdurende bepaling; anders zou dit betekenen dat we nog steeds alle offers zouden moeten brengen. Dezelfde uitdrukking "voor altijd van kracht" wordt ook gebruikt voor de offers (**Leviticus 3:17**) en alle andere rituelen die verband houden met het tabernakel: de wassing (**Exodus 30:21**), de priesterkleding (**Exodus 28: 43**), de lampen (**Exodus 27:20-21**),

enz. Met andere woorden, het gebruik van de uitdrukking "voor altijd van kracht" betekent niet een eeuwigdurende verplichting, maar moet worden gezien binnen de context van de tempel, dat wil zeggen zolang de tempel bestond. Nu zijn de offers niet meer mogelijk vanwege het ontbreken van de tempel, en is de profetische betekenis van de offers vervuld in Christus. Hieruit volgt, dat offers en aanverwante rituelen, zoals de Levitische feesten, niet meer verplicht zijn. Het type (voorafschaduwing) is vervuld in het tegenbeeld (Jezus Christus). Deel te nemen aan feesten met het idee dat ze noodzakelijk zijn voor ons eigen heil maakt het tegenbeeld, de Messias, volledig inhoudsloos.

Leviticus 3:17 Vet en bloed mogen jullie niet eten. Deze bepaling blijft voor de Israëlieten en hun nakomelingen voor altijd van kracht, waar ze ook wonen.

Exodus 30:21 Ook wanneer ze dienst gaan doen bij het altaar en de HEER een offer gaan brengen, moeten ze hun handen en hun voeten wassen, anders zullen ze sterven. Deze bepaling blijft voor altijd van kracht voor Aäron en zijn nakomelingen, voor alle komende generaties.

Exodus 28: 43 Aäron en zijn zonen moeten ze dragen als ze de ontmoetingstent binnengaan of in het heiligdom dienst gaan doen bij het altaar. Anders laden ze schuld op zich en zullen ze sterven. Dit voorschrift blijft voor hem en zijn nakomelingen voor altijd van kracht.

Exodus 27:20 Draag de Israëlieten op om je voor de verlichting zuivere olijfolie te brengen: er moeten in de ontmoetingstent, buiten het voorhangsel dat de ark met de verbondstekst afschermt, altijd lampen branden. Aäron en zijn nakomelingen moeten ervoor zorgen dat ze de hele nacht voor de HEER blijven branden. Dit voorschrift blijft voor de Israëlieten voor altijd van kracht, voor alle komende generaties.

Merk ook op, dat dezelfde uitdrukking "voor altijd van kracht", wordt gebruikt voor het verbond van de besnijdenis (**Genesis 17: 13**). Betekent dit dat de besnijdenis nu nog steeds verplicht is? Als dat het geval was, dan zou dit in tegenspraak zijn met de aanbeveling van de apostelen in Handelingen 15. Al deze beschouwingen helpen ons te begrijpen waarom de uitdrukking " voor altijd van kracht " geen ondersteuning vormt voor de eis om de feesten voor eeuwig te moeten vieren.

Genesis 17: 13 iedereen die bij jullie geboren is of door jullie is gekocht, moet worden besneden. Zo zal dit verbond met mij voorgoed zichtbaar zijn aan jullie lichaam.

Afgezien van dit argument, het is juist deze typologische/profetische functie van de feesten die een inspiratie vormt voor diegenen die het vieren van de feesten willen promoten. Zij voeren aan dat het vieren van de feesten christenen zal helpen een beter en voller begrip van het verlossingsplan te krijgen. Van de diepe betekenis van de feesten werd al in het Nieuwe Testament getuigd; zij brengen niet alleen heilsfeiten uit het verleden in herinnering, in het bijzonder de uittocht uit Egypte en de wonderen uit Exodus, maar ook wijzen ze op de kosmische en eschatologische verlossing. Het is inderdaad betekenisvol dat Jezus is gestorven en opgewekt tijdens het Pascha, dat Hij niet alleen vierde als herdenking van de uittocht. Hij gaf er ook een nieuwe betekenis aan door het toe te passen op Zichzelf (**Matteüs 26:17-30**). Betekenisvol is ook de gebeurtenis van de uitstorting van de Geest, in

verband met de verkondiging van het evangelie aan de volken die plaatsvond tijdens Pinksteren, de tijd van de oogst. Kortom, de lentefeesten wezen heen op de eerste fase van het heilsplan: de eerste komst van Christus, zijn dood, zijn opstanding, zijn troonsbestijging aan de rechterhand van de Vader, en de universele uitbreiding van het verbond door de wereldwijde verkondiging van het evangelie. De herfstfeesten wezen op de tweede fase van het heilsplan: het oordeel in de hemel en de verkondiging van de drie engelen boodschappen op aarde, als inleiding op de kosmische verlossing en de tweede komst van Christus (**Openbaring 14:6-13**). Richard Davidson merkt dan ook op: "*Respectievelijk de eerste - en de laatste feesten van de godsdienstige kalender van Israël lijken verbonden te zijn met zowel de troonsbestijging als de voltooiing van Israëls heilsgeschiedenis.*"¹ De voortgang van de feesten in de jaarlijkse kalender, parallel aan de voortgang van het historische verlossingsplan, wordt gebruikt als een argument ten gunste van het inbedden van deze feesten als een deel van ons godsdienstige leven. Maar de pedagogische functie van de feesten, betekent niet dat deze feesten goddelijke voorschriften zijn die voortdurend in acht moeten worden genomen.

Matteüs 26:17 Op de eerste dag van het feest van het Ongedesemde brood kwamen de leerlingen naar Jezus toe en vroegen: 'Waar wilt u dat wij voorbereidingen treffen zodat u het pesachmaal kunt eten?' 18 Hij zei: 'Ga naar de stad en zeg tegen de persoon die jullie bekend is: "De meester zegt: 'Mijn tijd is nabij, bij jou wil ik met mijn leerlingen het pesachmaal gebruiken.'"' 19 De leerlingen deden wat Jezus hun had opgedragen en bereidden het pesachmaal. 20 Toen de avond was gevallen, lag hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. 21 Onder het eten zei hij tegen hen: 'Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren.' 22 Dit bedroefde hen zeer, en de een na de ander vroegen ze hem: 'Ik toch niet, Heer?' 23 Hij antwoordde: 'Hij die samen met mij zijn brood in de kom doopte, die zal mij uitleveren. 24 De Mensenzoon zal heengaan zoals over hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter voor hem zijn als hij nooit geboren was.' 25 Toen zei Judas, die hem zou uitleveren: 'Ik ben het toch niet, rabbi?' Jezus antwoordde: 'Jij zegt het.' 26 Toen ze verder aten nam Jezus een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood en gaf de leerlingen ervan met de woorden: 'Neem, eet, dit is mijn lichaam.' 27 En hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker met de woorden: 'Drink allen hieruit, 28 dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden. 29 Ik zeg jullie: vanaf vandaag zal ik niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken tot de dag komt dat ik er met jullie opnieuw van zal drinken in het koninkrijk van mijn Vader.' 30 Nadat ze de lofzang hadden gezongen, vertrokken ze naar de Olijfberg.

Openbaring 14:6-13 Toen zag ik opnieuw een engel, die hoog in de lucht vloog. Hij had een eeuwig evangelie dat hij bekend moest maken aan de mensen op aarde, uit alle landen en volken, van elke stam en taal. 7 Luid riep hij: 'Heb ontzag voor God en geef hem eer, want nu is de tijd gekomen dat hij zijn oordeel zal vellen. Aanbid hem die hemel en aarde, zee en waterbronnen geschapen heeft.' 8 Hij werd gevolgd door een tweede engel, die uitriep: 'Gevalen, gevallen is Babylon, die grote stad, die door haar ontucht alle volken de wijn van haar

wellust heeft laten drinken.’ 9 Zij werden gevolgd door een derde engel, die met luide stem riep: ‘Als iemand het beest en zijn beeld aanbidt en het merkteken op zijn voorhoofd of zijn hand krijgt, 10 zal hij de wijn van Gods woede moeten drinken, die onverdund in de beker van zijn toorn is geschonken. Hij zal in vuur en zwavel worden gepijnigd, onder de ogen van de heilige engelen en van het lam. 11 De rook van die pijniging zal opstijgen tot in eeuwigheid. Wie het beest en zijn beeld aanbidden, of wie het merkteken van zijn naam draagt, ze krijgen geen rust, overdag niet en ’s nachts niet.’ 12 Hier komt het aan op de standvastigheid van de heiligen, die zich houden aan Gods geboden en aan de trouw van Jezus. 13 Ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: ‘Schrijf op: “Gelukkig zijn zij die vanaf nu in verbondenheid met de Heer sterven.”’ En de Geest beaamt: ‘Zij mogen uitrusten van hun inspanningen, want hun daden vergezellen hen.’

Het grootste probleem blijft echter de vraag of deze feesten moeten worden gevierd door christenen van nu.

De historische samenhang

Een van de functies van de feesten was de toepassing ervan op het historische leven van Israël in Kanaän. Toen de tempel werd verwoest en de joden in ballingschap gingen, waren zij verplicht om nieuwe tradities te ontwikkelen voor de viering van de feesten, aangepast aan de situatie van de ballingschap, dat wil zeggen zonder de tempel en het stelsel van offeranden.² Ook het feit dat Jezus en zijn discipelen de feesten vierden net als later de eerste christenen (joodse christenen), zelfs zonder offerdieren, geeft al aan, dat het niet ondenkbaar is dat christenen de feesten zouden kunnen vieren.

Toch kan dit voorbeeld niet worden gebruikt als een argument om de christelijke viering van de feesten te rechtvaardigen, aangezien Jezus en de eerste christenen niet alleen de joodse feesten naleefden, maar ook andere culturele en ceremoniële praktijken, zoals de besnijdenis, het dragen van de tallith (gebedsmantel), etc., praktijken die niet door de heidense christenen werden overgenomen op basis van Handelingen 15. Bovendien hebben christenen en vooral zevende-dags adventisten, geen historische traditie die laat zien hoe je die feesten moet vieren. Hoe zouden ze dat dan moeten doen? Op welke gronden kunnen zij de ene praktijk rechtvaardigen boven de andere? Hun aanspraak om de feesten te houden op de bijbelse manier struikelt over het feit dat de bijbelse manier het offeren van dieren in de tempel vereist (**Deuteronomium 16:5**). Zonder ondersteuning van een historische en culturele traditie zal het houden van de feesten een voortdurende bron van spanningen en verdeeldheid in de kerk zijn. Aangezien er geen specifieke bijbelse regels bestaan die voorschrijven hoe deze wetten moeten worden nageleefd buiten de tempel om, zullen we eigen wetten en tradities moeten scheppen. Ángel Rodríguez heeft gelijk als hij waarschuwt: "*Degenen die het houden van de feesten bevorderen moeten hun eigen persoonlijke manier van het vieren van de feesten in het leven roepen en in dat proces menselijke tradities scheppen die niet zijn gebaseerd op een expliciete uitdrukking van de wil van God.*"³

Deuteronomium 16:5 U mag de dieren voor het pesachoffer niet slachten in elk van de steden die de HEER, uw God, u zal geven, 6 maar u moet dat op de ene

plaats doen die hij zal uitkiezen om er zijn naam te laten wonen, en wel 's avonds, bij zonsondergang, het tijdstip waarop u uit Egypte vertrok.

De Sabbat en de feesten

Het vieren van de feesten kan zelfs invloed hebben op onze theologie van de sabbat. De Bijbel verklaart duidelijk het essentiële verschil tussen de feesten en de sabbat. De feesten verschillen van de wekelijkse sabbat. In tegenstelling tot de feesten, herinnert de sabbat ons als een teken aan de schepping van het universum en blijft daarom eeuwig van belang. God gaf de sabbat aan het einde van de scheppingsweek toen er geen zonde op aarde was en dus ook geen offers en geen feesten. In tegenstelling tot de feesten, werd de sabbat als deel van de Tien Geboden gegeven aan de hele mensheid. In feite dateert haar oorsprong van vóór de gawe van de Thora aan Israël op de Sinai (**Exodus 16:23-28**). Verder lezen we in **Leviticus 23:3-4**, waarin de feesten samen met de sabbat opgesomd worden, een duidelijk suggestie dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen de twee categorieën van gewijde dagen. In Leviticus 23 wordt de sabbat genoemd aan het begin van de lijst (vers 3). Dan worden de andere heilige dagen vermeld met de woorden: "*dit zijn de hoogtijdagen van de Heer*" (vers 4, NBV), daarmee suggererend, dat de sabbat behoort tot een andere categorie dan de feesten. Hoewel de sabbat ook gepaard ging met offers (**Numeri 28:9-10**), is het belangrijk dat de reguliere uitdrukking "*zondoffer voor verzoening*," die altijd opduikt in relatie met de feesten, ontbreekt in verwijzingen naar de sabbat. Dit duidelijke onderscheid suggereert dat de functie van offeranden in het kader van de sabbat wezenlijk verschilt van hun functie met betrekking tot de feesten. De sabbat verschilt niet alleen van alle andere dagen van de week, maar ook van elke willekeurige feestdag. Het is opmerkelijk dat dit verschil en zelfs de superioriteit van de sabbat boven de feesten systematisch wordt aangegeven in de liturgische lezing van de Tora: we hebben meer 'alyot (beklimmingen naar het podium om de Tora te lezen) op de dag van de sabbat (zeven) dan op elke andere feestdag. De sabbat gelijk stellen met de feesten is fundamenteel fout en het beïnvloedt de ware betekenis van de sabbat, en doet uiteindelijk afbreuk aan haar verplichtende karakter.

Exodus 16:23 Mozes zei tegen hen: 'De HEER heeft dit zo bepaald. Morgen is het een dag van rust, een heilige sabbat ter ere van de HEER. Bak of kook daarom wat u wilt klaarmaken, en bewaar wat er overblijft tot morgen.' 24 Ze lieten dus iets over voor de volgende dag, zoals Mozes had opgedragen; nu stonk het niet en zaten er geen wormen in. 25 'Dit moet u vandaag eten,' zei Mozes, 'want vandaag is het sabbat, een rustdag ter ere van de HEER, en zult u buiten het kamp niets vinden. 26 Zes dagen kunt u voedsel verzamelen, maar de zevende dag is het sabbat, dan is het er niet.' 27 Toch gingen sommigen ook op de zevende dag op zoek, maar ze vonden niets. 28 Toen zei de HEER tegen Mozes: 'Hoe lang blijven jullie nog weigeren mijn geboden en voorschriften in acht te nemen?'

Leviticus 23:3 Zes dagen kun je werken, maar de zevende dag is het sabbat, een dag van volstreekte rust, die je als heilige dag samen moet vieren. Je mag die dag geen enkele bezigheid verrichten. Waar je ook woont, het moet een rustdag zijn die aan de HEER gewijd is. 4 Dit zijn de hoogtijdagen van de HEER, die je als heilige dagen samen moet vieren, elk op de aangewezen tijd:

Numeri 28:9-10 *Op sabbat biedt u twee eenjarige rammen zonder enig gebrek aan, met een graanoffer van twee tiende efa tarwebloem vermengd met olijfolie, en het bijbehorende wijnoffer. 10 Dit brandoffer moet elke sabbat gebracht worden, naast het dagelijkse brandoffer en het daarbij horende wijnoffer.*

Beseffend dat de sabbat van een andere categorie is dan de feesten, en zelfs belangrijker is, zal ons helpen de aard van het verband tussen de twee heilige inzettingen te begrijpen. Het feit dat Leviticus 23 hen bij elkaar brengt, en tegelijkertijd het verschil tussen de twee benadrukt, doet vermoeden, dat de sabbat inderdaad de kroon, de climax van alle feesten is.

Paradoxaal genoeg, kan deze speciale verbinding tussen de sabbat en de Levitische feesten ons in feite iets leren over de betrekkelijke waarde van de feesten ten opzichte van de absolute waarde van de sabbat. In plaats van te leiden tot de bevordering van de naleving van feesten, moet het onderzoek van de feesten leiden tot een beter begrip, waardering, en de ervaring van de sabbat. Want de sabbat "*is de basis van alle heilige tijd*,"⁴ en bevat en vervult alle waarden en waarheden die de feesten laten doorschemeren.

De sabbat en het feest van de nieuwe maan

Binnen de feesten, neemt het feest van de nieuwe maan slechts een secundaire plaats in. In tegenstelling tot andere bijbelse heilige dagen, wordt de nieuwe maan nooit gekenschetst als een heilige dag, waarop alle arbeid verboden is.⁵ Gedurende de periode van de eerste tempel, kreeg het een "semi-festival" status, en de viering ervan verdween volledig tijdens de tweede tempel periode; in het midden van de vierde eeuw, toen de wijzen een vaste kalender hadden vastgesteld, werd aldus de uitroeping van de nieuwe maan-dag niet meer voortgezet.⁶ De Joodse traditie kent over het algemeen een "ondergeschikte" rol toe aan het feest van de nieuwe maan.⁷

Het is daarom verrassend dat het feest van de nieuwe maan hernieuwde aandacht heeft gekregen, vooral onder Messias belijdende Joden en zelfs sommige adventisten. Een rechtvaardiging voor een dergelijke viering is Jesaja 66:23 (NBG), "*En het zal geschieden van nieuwe maan tot nieuwe maan en van sabbat tot sabbat, dat al wat leeft zal komen om zich voor mijn aangezicht neer te buigen, zegt de HERE.*" Deze tekst wordt gebruikt om te suggereren dat het feest van de nieuwe maan in de hemel zal worden gevierd samen met de sabbat. Maar de tekst spreekt niet per se over de viering van deze twee dagen, maar benadrukt veeleer de continuïteit van aanbidding, een kenmerk van de nieuwe aarde. Daarom verwijst de bijbelschrijver naar de twee uiteinden van de tijd: "van . . . tot" Wat dit vers eigenlijk zegt is dat aanbidding blijft bestaan in de eeuwigheid-- "van nieuwe maan tot nieuwe maan" en "van sabbat tot sabbat", wat eigenlijk wil zeggen, van maand tot maand, van week tot week.

Een tweede argument, geopperd voor de viering van het feest van de nieuwe maan is, dat de maan de sabbat bepaalt. Op basis van de bijbelteksten, als **Genesis 1:14** en **Psalms 104:19** wordt betoogd dat de wekelijkse sabbat oorspronkelijk gekoppeld was aan de maancyclus.

Genesis 1:14 *God zei: 'Er moeten lichten aan het hemelgewelf komen om de dag te scheiden van de nacht. Ze moeten de seizoenen aangeven en de dagen en de jaren*

Psalm 104:19 *U hebt de maan gemaakt voor de tijden, de zon weet wanneer zij moet ondergaan.*

Inderdaad is het zo, dat beide teksten de maan koppelen aan de seizoenen (mo'adim). Omdat het in Leviticus 23 ook gaat over de sabbat in de categorie ("seizoenen", "samenkomsten", zie vers 2), en omdat de maan de seizoenen regelt (Genesis 1:14), komen sommigen tot de conclusie, dat de maan ook de sabbat bepaalt. Dit argument roept een aantal problemen op, waaronder de volgende:

1. De betekenis van het Hebreeuwse woord "mo'adim". Dit woord heeft betrekking op het werkwoord y'd waarmee het ook verbonden is (**Exodus 30:36; 2 Samuel 20:5**). Dit werkwoord betekent een tijd of een plaats "aanwijzen" (**2 Samuel 20:5; Jeremia 47:7**). Het woord "mo'adim" verwijst naar de "afspraken", "vergaderingen" of "samenkomsten" in tijd of ruimte. Nu worden niet alle afspraken (mo'adim) vastgesteld door de maan. Als Jeremia 8:7 het woord "mo'adim" gebruikt om te verwijzen naar de vogeltrek van de ooievaar en andere trekvogels, houdt dit nog niet in, dat de trek van de ooievaar wordt beheerst door de maan, omdat de ooievaar gewoonlijk ieder voorjaar terugkeert naar Palestina. Het woord "mo'adim" verwijst naar een specifieke tijd of plaats aangewezen door de mens (**1 Samuel 20:35**) of door God (**Genesis 18:14**), en dat kan wekelijks (**1 Samuel 13:8**), maandelijks, jaarlijks (**Genesis. 17:21**), of zelfs profetisch zijn (**Daniël 12:7**), en is dus niet altijd afhankelijk van de maan.

Exodus 30:36 Wrijf een deel ervan fijn en leg dat in de ontmoetingstent, voor de verbondstekst, op de plaats waar ik je zal ontmoeten. Behandel het als allerheiligst.

2 Samuel 20:5 Amasa ging op weg om de Judeeërs bijeen te roepen, maar op de afgesproken tijd was hij nog niet terug.

Jeremia 47:7 Maar hoe zou je kunnen rusten? De HEER heeft je naar Askelon en de kust gestuurd, op zijn bevel ben je daarheen gegaan.

1 Samuel 20:35 De volgende morgen ging Jonatan met een knechtje de stad uit om David op de afgesproken plaats te ontmoeten.

Genesis 18:14 Is ook maar iets voor de HEER onmogelijk? Op de vastgestelde tijd, over precies een jaar, kom ik bij je terug en dan heeft Sara een zoon.'

1 Samuel 13:8 Hij wachtte daar zeven dagen op Samuel, zoals de afspraak was, maar toen Samuel niet kwam opdagen, begonnen zijn soldaten hem in de steek te laten.

Genesis. 17:21 Maar mijn verbond zal ik voortzetten met Isaak, de zoon die Sara je volgend jaar omstreeks deze tijd zal baren.'

Daniël 12:7 Daarop hoorde ik de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond spreken. Hij hief beide handen op naar de hemel en zwoer bij de eeuwig Levende: 'Eén tijd, een dubbele en een halve tijd: wanneer de macht van het heilige volk niet langer verbrijzeld zal worden, dan zullen al deze dingen zich hebben voltrokken.'

2. Het idee dat de sabbat afhankelijk is van de maan werd in feite oorspronkelijk geleend van de historisch-kritische vooronderstelling van Babylonische invloed op de Bijbel. Volgens deze opvatting, was de sabbat oorspronkelijk, hetzij genomen uit de Babylonische gewoonte van de maan dagen, kwade/taboe dagen geassocieerd met maanfasen die vallen op dag 7, 14, 19, 21, en 28 van de maand, of van de maandelijkse, volle maan dagen (Shab/pattu). Maar deze bewering mist iedere bijbelse ondersteuning en wordt niet meer serieus genomen door bijbelgeleerden.⁸

3. Het idee van de afhankelijkheid van de sabbat van de maan, waarbij de sabbat op iedere dag van de week kan vallen, afhankelijk van de bewegingen van de maan, gaat in tegen het getuigenis van de geschiedenis. Ten eerste gaat het in tegen het getuigenis van de joden. Inderdaad, hebben miljoenen joden gedurende duizenden jaren de zevende dag sabbat op zaterdag gevierd, en deze praktijk is nooit veranderd of verloren gegaan door de Juliaanse of Gregoriaanse kalender; die verandering was alleen van invloed op de data en nooit op de dagen van de week zelf.⁹ De Joden vierten nog steeds dezelfde zevende dag sabbat die werd gegeven bij de schepping, dezelfde dag die werd verordeneerd op de Sinai en nageleefd door Jezus en de apostelen en dat is onze zaterdag. De claim die de sabbat verbindt met de maan en het laat vallen op dinsdag, of een andere maan-afhankelijke dag, is inderdaad een manier om de ware sabbat te vervangen door een andere dag, gebaseerd op menselijke speculatie, net zoals menselijke traditie de sabbat heeft vervangen door de zondag.

4. Het argument dat de dag van de kruisiging van Jezus het Pascha was, dat wil zeggen, de 14e dag van de nieuwe maan (**Exodus 12:6**; en tegelijkertijd de sabbatdag) kan niet worden gebruikt om het idee te ondersteunen dat de sabbat afhankelijk is van de maan. Volgens het getuigenis van het Evangelie werd Jezus gekruisigd op de dag van voorbereiding (vrijdag) en niet op sabbat.

Exodus 12:6 Houd dat apart tot de veertiende van deze maand; die dag moet de voltallige gemeenschap van Israël de dieren in de avondschemer slachten.

5. Het feit dat de functie van de maan begint op de vierde dag van de scheppingsweek (**Genesis. 1:14-19**) maakt het onmogelijk om de sabbat te vereenzelvigen als een maan-dag, want die kwam pas drie dagen later.

Genesis. 1:14-19 God zei: 'Er moeten lichten aan het hemelgewelf komen om de dag te scheiden van de nacht. Ze moeten de seizoenen aangeven en de dagen en de jaren, 15 en ze moeten dienen als lampen aan het hemelgewelf, om licht te geven op de aarde.' En zo gebeurde het. 16 God maakte de twee grote lichten, het grootste om over de dag te heersen, het kleinere om over de nacht te heersen, en ook de sterren. 17 Hij plaatste ze aan het hemelgewelf om licht te geven op de aarde, 18 om te heersen over de dag en de nacht en om het licht te scheiden van de duisternis. En God zag dat het goed was. 19 Het werd avond en het werd morgen. De vierde dag.

De Joods-Christelijke relatie

De christelijke praktijk van de feesten kan contraproductief zijn ten aanzien van joods-christelijke betrekkingen. Christenen die gaan deelnemen aan dergelijke feesten, met overneming van tradities die deel uitmaken van een andere cultuur, zullen als kunstmatig en nep door de mand vallen. Ze zullen ook beledigend zijn voor joden die dit zullen opvatten als een poging tot inmenging in de lijn van de vervangingsleer,¹⁰ of een bedrieglijke poging tot bekering. Christenen, die de Joden imiteren in het vieren van de feesten, zullen geneigd zijn dit te doen binnen het kader van een kerkelijke liturgie, een hele gemeenschap daarbij betrekkend, als een publiek evenement. Het is wel duidelijk, dat een dergelijke christelijke aanpassing van joodse gebruiken volledig zijn doel voorbij schiet en choquerend is voor de Joden, aangezien deze feesten traditioneel waren bedoeld om alleen thuis te worden gevierd, in de intieme familie kring, en niet in het openbaar. De christelijke weergave zal dus vaak een karikatuur worden of een verkeerde voorstelling van zaken - op zijn best, een slap aftreksel van het joodse origineel. In plaats van toenadering tot de joden, kunnen de christelijke aanpassingen van de joodse feesten het tegendeel bewerken.

Aan de andere kant kan aandacht voor de feesten christenen dichter tot de Joden brengen, wier traditie heeft geleerd ze te verachten. Antisemitisme was inderdaad de voornaamste motivatie bij de afwijzing, niet alleen van de sabbat, maar ook van de feesten. Het blijkt dan, dat door aandacht voor de feesten christenen een statement kunnen maken, niet alleen tegen antisemitische stemmen binnen verschillende groepen, maar op hetzelfde moment, manieren vinden om met Joden in contact te komen.

Toch is de situatie niet zo eenvoudig. Zoals ik al eerder heb aangegeven, ondervindt de viering van de feesten ernstige theologische, culturele, ethische en praktische problemen die manen tot voorzichtigheid en ernstige terughoudendheid.

Notes:

1 Richard M. Davidson, "Sanctuary Typology," in *Symposium on Revelation—Book I, Daniel and Revelation Committee Series*, vol. 6, ed. Frank B. Holbrook (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 1992), 120.

2 See the *Babylonian Talmud*, Ber. 4:1, 7; 26b; 32b.

3 Ángel Rodríguez, *Israelite Festivals and the Christian Church* (Silver Spring, MD: Biblical Research Institute, 2005), 9.

4 Roy E. Gane, "Sabbath and Israelite Festivals," *Shabbat Shalom* 50, no. 1 (2003): 28.

5 *Ibid.*, 414.

6 *The Oxford Dictionary of Jewish Religion* (Oxford: Oxford University Press, 1997), 591; *Encyclopaedia Judaica*, corrected ed. (Jerusalem: Keter Publishing House, 1994), 12:1039.

7 Irving Greenberg, *The Jewish Way* (New York: Simon & Schuster, 1993), 411.

8 Gerhard Hasel, "The Sabbath and the Pentateuch," in *The Sabbath in Scripture and History*, ed. Kenneth A. Strand (Washington, DC: Review and Herald, 1982), 21; and *id.*, "The Sabbath in the Prophetic and Historical Literature of the Old Testament," in *The Sabbath in Scripture and History*, 45.

9 Wikipedia, The Free Encyclopedia, s.v. "Gregorian calendar,"

http://en.wikipedia.org/wiki/Gregorian_calendar (accessed March 30, 2009).

10 On the meaning and dangers of supercessionism, the idea that the church has replaced, "superceded," Israel, see *ibid.*, 55–70; cf. *id.*, *The Mystery of Israel* (Hagerstown, MD: Review and Herald, 2004), 11–47.

Deel 2

Wanneer Christenen de rijkdom en zegeningen verbonden aan de feesten naar waarde weten te schatten, maar zich tegelijkertijd bewust zijn van de problemen die de viering ervan voor hen inhouden, kunnen zij op zoek gaan naar een juiste manier om bij de feesten betrokken te zijn. Ze zouden een manier kunnen onderzoeken om aandacht te kunnen schenken aan de feesten. Deze praktijk moet niet alleen theologische helder worden uitgevoerd, maar ook omzichtig en evenwichtig en wijs, nederig, open en met een bereidheid om te leren. Een aantal praktische suggesties kan christenen helpen bij het vinden van een zinvolle toepassing van de feesten in hun christelijk leven en aanbidding.

Allereerste is het belangrijk te begrijpen dat de feesten niet normatief van aard zijn. Het Nieuwe Testament biedt een goed voorbeeld van hoe christenen moeten omgaan met de feesten. Veel teksten vertellen ons over de typologische functie van de offers om ons vervolgens te waarschuwen tegen het idee dat zij nog steeds normatief en noodzakelijk voor onze verlossing zijn. Aan de andere kant, vernemen we nergens in het Nieuwe Testament, dat we ze niet moeten vieren. Jezus en zijn discipelen gingen door met het vieren ervan, en ook later de eerste christenen (joden woonachtig in een joodse omgeving) en Paulus zelf hebben hetzelfde gedaan. Maar ze hebben het nooit nodig gevonden de naleving van de feesten op te leggen aan de heidenen die toe wensten te treden tot de gemeenschap van de gelovigen (Handelingen 15).

Wijselfijk kwamen ze tot de conclusie *"Daarom ben ik van mening dat we de heidenen die zich tot God bekeren geen al te zware lasten moeten opleggen, maar dat we hun moeten schrijven dat ze zich dienen te onthouden van wat door de afgodendienst bezoedeld is [afgoderij], van ontucht [ethiek], van vlees waar nog bloed in zit en van het bloed zelf [Levitishe dieet principes]. In haast elke stad wordt de wet van Mozes immers al sinds mensenheugenis verkondigd en op iedere sabbat in de synagogen voorgelezen."*

(Handelingen 15:19-21, NBV). Aldus verwijst het apostolische decreet naar drie domeinen van de wet van Mozes: afgoderij, ethiek, en de mozaïsche spijswetten. Al deze voorschriften waren gebaseerd op het lezen van de boeken van Mozes "elke sabbat," suggererend dat respect voor het vierde gebod, "de sabbat," ook deel uitmaakte van het apostolische decreet. Er wordt zelfs niet impliciet verwezen naar de feesten in de tekst. Deze houding bevat een beginsel van tolerantie, niet alleen tegenover de heidenen, die niet moesten worden opgezadeld met een nieuwe, onnodige last, maar ook impliciet tegenover joden die zich wilden aansluiten bij de kerk. Het werd door de apostelen ongepast gevonden om de heidenen te vermoeien met een voor hen nieuwe levensstijl, die onder andere de naleving van de wetten van de besnijdenis en de Joodse feesten zou inhouden. Het zou evenzeer ongepast zijn de Joden te vermoeien met het opleggen van een voor hen nieuwe levensstijl waarbij ze al hun gebruiken zouden moeten vaarwelzeggen. De woorden "zou moeten" mogen niet gebruikt worden om de feesten op leggen noch om de praktijk ervan te verdedigen. We moeten niet zeggen: "Je moet ze vieren", en evenmin: "Je moet ze niet vieren."

Wijs en betekenisvol gebruikt Ellen White de woorden “zou kunnen” en niet “zou moeten” om haar nogal positieve visie op dit punt uit te drukken: "*Zouden wij het Loofhuttenfeest kunnen vieren?*"* Hoewel haar verklaring slechts betrekking heeft op één feest, suggereert het, dat Ellen White de idee voorstond om die mogelijkheid ook voor andere feesten te verkennen. Want de reden die zij geeft om deze praktijk te rechtvaardigen, "*een vreugdevolle herdenking van de zegeningen van God voor hen,*" zou ook kunnen gelden voor de andere feesten. In ieder geval toont dit citaat niet alleen een houding van openheid van de kant van Ellen White - ze was niet bang voor het verkennen van nieuwe wegen - maar ook een houding van tolerantie en wijsheid. Het gebruik van de woorden “zou kunnen” in plaats van het woord “moeten” duidt niet alleen op bescheidenheid en openheid, maar toont ook respect voor een ander gezichtspunt. Een dergelijke houding van tolerantie en voorzichtigheid is prijzenswaardig, omdat het de kans op reactie en polarisatie zal vermijden, want die verwordt bijna altijd tot radicalisering en fanatisme en leidt uiteindelijk tot verdeeldheid in de kerk.

Een kalender die ze noemt

Als we ervoor kiezen een feest op de jaarlijkse kalender te zetten, moeten we het doen met een duidelijk begrip van wat dat feest betekent vanuit het perspectief van het zevende-dags adventisme. De keuze van mijn woorden hier, ‘benoemende kalender’ in plaats van ‘liturgische kalender’ en de feesten aangeven in plaats van ze te houden of te vieren, is weloverwogen en opzettelijk. Het markeren van de feesten mag niet worden opgelegd als een leerstellige, liturgische / religieuze, of zelfs een administratieve verplichting voor de kerk als geheel. Het moet eerder worden opgevat als een vrije kans om Gods verlossingsplan te gedenken naast onze profetische identiteit en missie. Het kan dienen als een kans om de grote dimensies van Gods verlossingsplan te onderwijzen, te leren en te verkondigen thuis, in de kerk, en in de wereld.

De feesten zijn niets anders dan een pedagogisch of evangelisch hulpmiddel om te worden gebruikt, net zoals we soms doen met een model van het heiligdom om door dit leerobject te getuigen van onze unieke boodschap. Het moet beschrijvend en leerzaam zijn, niet voorschrijvend. Als we het feest op de kalender willen zetten, dan zou het ook raadzaam zijn dit te doen tijdens het juiste seizoen, niet omdat we zo nodig trouw moeten zijn aan agrarische, rituele, en wettische normen. Het is eerder een kansrijk moment als andere mensen er over nadenken, net zoals we dat traditioneel doen voor Kerstmis, Pasen of Thanksgiving (hoewel deze feesten een aantal elementen van heidense oorsprong bevatten, zoals Santa Claus, de kerstboom en de paashaas). Buiten het seizoen, zal deze praktijk bij iedereen raar overkomen, aanstootgevend voor anderen, en verliest het zijn communicatieve en betekenisvolle kracht.

Het grootste probleem doet zich echter voor in de manier waarop de feesten kunnen worden ingevuld buiten de Bijbel om, omdat er geen geopenbaarde instructies in deze context zijn en er ook geen hulp is van een ontwikkelde traditie, zoals we die hebben in het Jodendom. Om wilde, creatieve initiatieven te voorkomen, die het hele project kunnen ondermijnen en er afbreuk aan doen, moeten twee fundamentele beginselen elke poging beheersen en begeleiden om de feesten te markeren:

1. Respect voor de bron van waaruit de inspiratie van de feesten is genomen, namelijk de Schrift en het getuigenis van Israël. Leer meer over de ware aard van het feest en informeer u over de joodse tradities die ermee verbonden zijn. Vermijd bedrieglijke en verwarrend onjuiste voorstellingen van zaken. Zorg ervoor dat de feesten niet gelegenheden worden voor de promotie van uw persoonlijke ideeën, fantasieën, en hobby's die niets te maken hebben met de feesten, zoals dansen, spiritualistische en charismatische toepassingen, onbezonnen blazen van de sjofar, of het dragen van exotische kledingstukken. Dergelijke uitingen kunnen worden opgevat als een verkleedpartij en respectloos gedrag.

2. Respect voor de nieuwe plek waar de inspiratie van het feest is binnengekomen, namelijk je gemeente. Raadpleeg haar leiders, waaronder vakbekwame theologen en uw vrienden (ook en vooral degenen die het niet met je eens zijn), om ervoor te zorgen dat je ideeën over de feesten en de informatie die je hebt verzameld gegrond zijn in en in overeenstemming zijn met de theologie die u belijdt als zevende-dags adventist. Zorg er ook voor dat het experiment niet verkeerd zal worden begrepen, de andere leden niet kwetst en daadwerkelijk het welzijn van de kerk dient. Vermijd afzonderlijke initiatieven, blijf nederig en bescheiden, en probeer niet om uw mening en praktijken aan andere kerkleden op te dringen die het mogelijk niet eens zijn met uw zienswijze en spirituele gevoeligheid. Ga verstandig om met uw sentimentele en mystieke emoties voor wat betreft deze zaken en uw overtuiging, en verwar ze niet met de hemelse waarheid of de gave van de Geest.

Conclusie

Op de vraag "Moeten we de feesten vieren?" is mijn antwoord op basis van de bovenstaande discussie een duidelijke en eenduidig "Nee, we zijn niet verplicht de feesten vieren," om de volgende redenen:

1. Feesten hebben hun normatieve waarde verloren daar zij in wezen zijn vervuld in Christus en niet langer afhankelijk zijn van de categorieën van bijbelse openbaring. De wetten aangaande de feesten zijn van een andere categorie dan die aangaande de sabbat en de spijswetten, die geen verband houden met offers of afhankelijk zijn van tijd, en hebben een universeel karakter. Het is inderdaad belangrijk dat u zich realiseert dat God ons niet heeft voorzien van een voorschrift of een wet met betrekking tot de wijze waarop deze feesten moeten worden gevierd buiten de tempel om. Als God niet heeft aangegeven hoe we ze moeten vieren in onze situatie, hoe kan Hij dan de naleving van deze wetten van ons verlangen? Wij zijn hier slechts afhankelijk van menselijke tradities naast de bijbelse openbaring.

2. Er bestaat geen christelijke of adventistische historische traditie en/of gebruik over de manier waarop deze feesten ooit zijn gevierd en daarom zouden kunnen worden gevierd.

3. De specifieke zendingsopdracht en identiteit van de Adventbeweging is niet gedefinieerd als een liturgische organisatie met een historische liturgische traditie om van te getuigen. In plaats daarvan, identificeert de kerk van de Zevende-dags Adventisten zich als een profetische boodschapper met een wereldwijde zendingsopdracht, die de verscheidenheid van culturen en tradities overstijgt, en wijst op het naderend wereldeinde.

Aan de andere kant moet deze verduidelijking niet de volgende opties uitsluiten:

1. De pedagogische waarde van het verkennen van en het verkondigen (in woord of anderszins) van de rijke waarheden die verband houden met de feesten, namelijk de betekenis ervan met betrekking tot het verlossingsplan voor het verleden, heden en toekomst. Maar al deze schoonheid en rijkdom waarvan de feesten getuigen, maken ze niet tot normatieve wetten die moeten worden nageleefd. Ze blijven slechts een pedagogisch instrument.

2. Het markeren van de feesten kan worden gebruikt als een middel tot contextualiseren, als handreiking naar de Joden, net zoals dat gebeurt bij andere culturele groepen of ze nu religieus (Kerstmis, Pasen) of seculier (Thanksgiving) zijn. Je kunt je echter zelfs hier vragen stellen over de doeltreffendheid naast de twijfelachtige ethiek van deze evangelische manier van contextualiseren.

3. Joodse Adventisten moeten zich, net als de eerste joodse christenen, niet verplicht voelen om de vreugde van feesten op te geven; en niemand moet hen ontmoedigen dit te doen. Niet alleen behoren de feesten tot hun culturele erfgoed, ze voorzien ook een in een geschikt middel om andere joden te bereiken. In dit specifieke geval en in het licht van de profetische en theologische dimensies van de advent boodschap, kunnen hun ervaringen met de feesten nu nog meer betekenen dan in het verleden. Deze praktijken kunnen worden ingevoerd, echter met een duidelijk notie dat deze wetten en de tradities geen profetische openbaring zijn en niet meer normatief.

De laatste les die de feesten ons leren is ons te ontspannen en van ons religieuze leven te genieten. Al deze spanningen en discussies over de vraag of we de feesten wel of niet moeten vieren, staan in feite haaks op de geest van de feesten. In plaats van aandringen op een serieuze en gespannen discussie en een zware nadruk op het wel of niet naleven, is de boodschap van de feesten integendeel een beleefde uitnodiging tot vreugde en vrede.

Notes:

* Ellen G. White, *Patriarchs and Prophets* (Mountain View, CA: Pacific Press Pub. Assn., 1958), 540, 541.